

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXXII

1/1998

Obsah

I. Vološčuk: Minská a Sevillská stratégia biosférických rezervácií (Možnosti aplikácie Sevillskej stratégie v BR Tatry)	5
D. Sláviková, D. Slávik: Akčný plán Biosférickej rezervácie Poľana z hľadiska rozvoja regiónu	10
M. Rozložník: Biosférická rezervácia Slovenský kras z pohľadu jej dvadsaťročného trvania	15
M. Buraľ: Regionálne aspekty Biosférickej rezervácie Východné Karpaty	19
E. Jelínková: Specifika a aktivity českých biosférických rezervácií	24
J. Kramárik: Dva novovyhlásené národné parky v SR	29
Regióny	
H. Hilbert a kol.: Región strednej časti Slovenska (Hont, Novohrad, Gemer)	34
Tribúna	
I. Vološčuk: Aktuálne problémy trvalo udržateľného rozvoja biosférických rezervácií Slovenska	40
M. Janiga, H. Zámečníková: Prečo vo svete prosperuje a na Slovensku zaniká výskum vysokých pohorí? ...	43
Kontakty	
J. Robertsonová-Vernhesová, J. Jeník: Biosférické rezervácie: Ohľadnutí a perspektíva	46
Aktuality	
M. Círanová: Prírodovedné motívy na známkach r. 1996 a 1997	3
P. Lím: EKOTOPFILM '97	48
A. Suranová, R. Čajka: Kultúra a životné prostredie	49
J. Oszlányi: UNESCO udelilo ceny za environmentálne vedy	50

Biosférické rezervácie a ich regionálne aspekty

Program Človek a biosféra (Man and the Biosphere) je najstarším vedeckým programom UNESCO. Jeho hlavnou úlohou je rozvinúť v rámci prírodných a sociálno-ekonomických vied základňu na racionálne využívanie prírodných zdrojov biosféry a zlepšiť vzťah medzi človekom a životným prostredím. Súčasnú aktivitu programu MaB majú zabezpečiť prehĺbenie vedomostí o ochrane ekosystémov a biologickej rôznorodosti a nasledujúce efektívne trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov v týchto územiach. Tým výrazne ovplyvňujú a formujú aj život v príslušných regiónoch.

Aktivity programu Človek a biosféra sú na Slovensku sústredené na 4 územia biosférických rezervácií: Slovenský kras, Poľana, Východné Karpaty a Tatry (Vysoké). V Českej republike je v súčasnosti týchto území 6.

Vedecké projekty MaB sa sústreďujú hlavne na štúdium lesných, trávnych, vysokohorských a sladkovodných ekosystémov, ekotónov, na štúdium vývoja krajiny, sociálne problémy, ekonomické aktivity a na vedeckú výchovu. Využitím výsledkov vedeckých výskumov sa sledujú 3 ciele:

- Zachovanie a trvalé využívanie biologickej rôznorodosti.
- Kvalifikované plánovanie a manažment prírodných zdrojov krajiny.
- Podpora kultúrnej a etickej stránky udržateľného rozvoja územia.

Biosférické rezervácie UNESCO by mali byť, a v mnohých krajinách aj sú, územia, kde možno vďaka podpore štátnych orgánov, ale aj miestneho obyvateľstva, demonštrovať súlad ochrany prírody s jej využívaním a hospodárskymi aktivitami.

V našej krajine sú bezpochyby vedecké aktivity dominantným prvkom, ktorý významne ovplyvnil stupeň, ale hlavne rozsah poznania o prírodných danostiach území biosférických rezervácií. Využitie výsledkov vedeckých výskumov v manažérskej praxi však nie je na uspokojivej úrovni. Nedostatočné personálne zabezpečenie, ako aj nedostatok finančných a materiálnych prostriedkov na realizovanie niektorých častí akčných plánov, ako i mnohé administratívno-legislatívne problémy sťažujú realizáciu stratégie biosférických rezervácií.

V niektorých krajinách je kategória biosférická rezervácia pojatá do zákonných ustanovení a pozícia BR v systéme územného členenia je výnimočná. Na túto pozíciu sa obyčajne viaže aj všestranne preferovaná podpora.

Z príspevkov, ktoré pripravili správcovia slovenských biosférických rezervácií UNESCO, sa dozvieme o konkrétnych problémoch, ktoré sú z ich pohľadu najväčšie a sťažujú uplatňovanie zásad a odporúčaní UNESCO.

V celosvetovej sieti biosférických rezervácií štyri slovenské neznamenajú veľa. Sú to však územia, ktoré reprezentujú našu krajinu, jej výnimočné prírodné hodnoty a ich využívanie človekom. Vyhlásením týchto území za biosférické rezervácie UNESCO sa stali časťami slovenskej krajiny, o ktorých svet vie, a sú tak čiastočne aj jeho vlastníctvom.

Július Oszlányi

L. Miklós: Komunálne odpadové hospodárstvo	51
---	----

Recenzie

J. Lacika: Nové administratívne členenie Slovenska	52
V. Vojtková: Vstupujú aj do neviditeľného sveta (O dielach ohodnotených Cenou Dušana Jurkoviča za rok 1997)	52
M. Ružička: Ďaleký sever	54
Kalendárium	55

Contents

I. Vološčuk: Minsk and Sevilla Strategies for Biosphere Reserves (Application of the Sevilla Strategy in the Biosphere Reserve Tatry)	5
D. Sláviková, D. Slávik: The Action Plan of the Biosphere Reserve Poľana from the Viewpoint of Regional Development	10
M. Rozložník: The Biosphere Reserve Slovak Karst/Slovenský kras from the Viewpoint of its Twenty Years Existence	15
M. Buraľ: Regional Aspects of the Biosphere Reserve Eastern Carpatians/Východné Karpaty	19
E. Jelínková: Specific Features and Activities of the Czech Biosphere Reserves	24
J. Kramárik: The Two New National Parks in the Slovak Republic	29

Regions

H. Hilbert et al: The Central Part of Slovakia (Hont, Novohrad, Gemer) ...	34
---	----

Tribune

I. Vološčuk: Actual Problems of Sustainable Development of the Slovak Biosphere Reserves	40
M. Janiga, H. Zámečnicková: Why the World Benefits from Research of High Mountains and in Slovakia it is in Decline?	43

Contacts

J. Robertsonová-Vernhesová, J. Jeník: Biosphere Reserves: Looking to the Past and Perspectives	46
---	----

Recent News

M. Círanová: Environmental Motives on Stamps in 1996 and 1997	3
P. Lím: EKOTOPFILM '97	48
A. Suranová, R. Čajka: Culture and Environment	49

Biosphere Reserves and their regional aspects

The program on Man and the Biosphere (MaB) is the oldest scientific program of the UNESCO. Within the frame of natural and socio-economic sciences its main task is to develop the base for rational utilization of natural resources of the biosphere and to improve the relation between man and the environment. Present activities of the program MaB are to ensure broadening of knowledge on protection of ecosystems and biological diversity as well as effective sustainable utilization of natural resources in these areas. That way life is also significantly influenced and formed in corresponding regions.

The MaB activities in Slovakia are focused to four biosphere reserves: Slovak Karst/Slovenský kras, Poľana, Eastern Carpatians/Východné Karpaty and Tatry (High Tatra). In the Czech Republic there are six similar areas.

Scientific projects of the MaB program concentrate mainly to the study of forest, grass, high mountains and fresh water ecosystems, ecotones, study of landscape evolution, social problems, economic activities and scientific education. By application of scientific investigation the three objectives are followed:

- Conservation and sustainable utilization of biological diversity.
- Qualified planning and management of natural resources.
- Support of cultural and ethical aspects of sustainable development of landscape.

The UNESCO biosphere reserves ought to be (and in many countries they also are) areas where – due to the support of state administration, as well as local population – the harmony of nature protection, its utilization and economic activities can be demonstrated.

In our country the scientific activities have significantly influenced the level and extent of knowledge of natural settings of the biosphere reserves. But application of results of scientific research in management practice is not satisfactory. Insufficient personal conditions, as well as a lack of financial and material support for realization of certain parts of action plans, as well as several administrative-legislative problems render difficult realization of the biosphere reserve strategy.

In several countries the category of biosphere reserve is included to legislation and position of the biosphere reserves in the system of territorial administrative units is exceptional.

From the contributions prepared by the administrators of Slovak UNESCO biosphere reserves we get knowledge of concrete and most serious problems that make more difficult, to apply UNESCO measures and recommendations.

In the world network of biosphere reserves the four Slovak ones do not mean much. However, from the viewpoint of unique natural conditions and land utilization they represent our country. By declaring these areas as UNESCO biosphere reserves they became a part of Slovak landscape that is world-wide known and which also became to be partly also the world's property.

Július Oszlányi

J. Oszlányi: UNESCO Awarded Prizes for Environmental Sciences	50
L. Miklós: Municipal Waste Management	51

Reviews

J. Lacika: The New Administrative Units of Slovakia	52
V. Vojtková: Joining the Invisible World (About Works Awarded by the Prize of Dušan Jurkovič)	52
M. Ružička: Far North	54
Calendar	55